

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
บทที่ 1 บทนำ	
1.1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	2
1.3. ประโยชน์ที่ได้รับ	3
1.4. ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5. นิยามศัพท์	3
1.6. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	4
บทที่ 2 ภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ม้ง	
2.1. ชื่อเรียกและถิ่นฐานเดิม	5
2.2. ประชากรม้งในประเทศต่างๆ	7
2.3. การอพยพและการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย	9
2.4. กลุ่มชาติพันธุ์ย่อยและลักษณะความเป็นชาติพันธุ์ม้ง	18
2.5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
บทที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานชุมชนม้งหนองหอย	
3.1. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนม้งหนองหอย	34
3.2. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย	38
3.3. วิถีชีวิตชาวม้งในชุมชนหนองหอย	46
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1. ผ้าม้ง	49
4.1.1. ผ้าใยกล้วยขง	52
4.1.2. ผ้าเขียนลายเทียน	57
4.1.3. ผ้าปัก	63
4.2. ชุดม้ง	74
4.2.1. ชุดม้งหญิง	75
4.2.2. ชุดม้งชาย	82
4.3. สร้อย	87

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
บทที่ 5	สรุป วิเคราะห์และเสนอแนะ	98
	บรรณานุกรม	101
	ภาคผนวก	105

สารบัญตารางและรูปภาพ

	หน้า
ตารางที่ 1	8
ภาพที่ 2-1	10
ภาพที่ 2-2	15
ภาพที่ 2-3	17
ภาพที่ 2-4	17
ภาพที่ 2-5	18
ภาพที่ 2-6	19
ภาพที่ 2-7	19
ภาพที่ 2-8	20
ภาพที่ 2-9	20
ภาพที่ 2-10	21
ภาพที่ 2-11	21
ภาพที่ 2-12	22
ภาพที่ 2-13	22
ภาพที่ 2-14	23
ภาพที่ 2-15	23
ภาพที่ 2-16	24
ภาพที่ 2-17	25
ภาพที่ 2-18	25
ภาพที่ 2-19	26
ภาพที่ 2-20	27
ภาพที่ 2-21	27
ภาพที่ 2-22	28
ภาพที่ 2-23	29
ภาพที่ 2-24	30
ภาพที่ 3-1	35
ภาพที่ 3-2	41
ภาพที่ 3-3	43
ภาพที่ 3-4	43
ภาพที่ 3-5	44

สารบัญตารางและรูปภาพ (ต่อ)

	หน้า	
ภาพที่ 3-6	ทิวทัศน์ของสวนผักที่สามารถมองเห็นจากม่อนแจ่ม	44
ภาพที่ 3-7	สวนอีเดนแหล่งผลิตองุ่นไร้เมล็ด	45
ภาพที่ 3-8	สวนองุ่นไร้เมล็ดภายในสวนอีเดน	45
ภาพที่ 3-9	แปลงสตรอเบอร์รี่	46
ภาพที่ 3-10	แปลงผักของชาวม้งบ้านหนองหอย	47
ภาพที่ 3-11	ชาวม้งหนองหอยเก็บเกี่ยวผลผลิต	48
ภาพที่ 3-12	ชาวม้งหนองหอยทำงานในโครงการหลวง	48
ภาพที่ 4-1	เด็กหญิงวัยระหว่าง 6-12 นั่งปักผ้ามีให้เห็นทั่วไปในชุมชนหนองหอย	51
ภาพที่ 4-2	หญิงชาวม้งในชุมชนหนองหอยใช้เวลาว่างในการปักผ้า	51
ภาพที่ 4-3	ต้นกัญชงตากแห้ง	52
ภาพที่ 4-4	นำต้นกัญชงที่แห้งแล้วมาแกะเปลือก	53
ภาพที่ 4-5	นำเปลือกกัญชงที่ได้มายีและฉีกออกเป็นเส้นๆ	53
ภาพที่ 4-6	นำเปลือกกัญชงที่ฉีกออกเป็นเส้นๆมามัดรวมกัน	53
ภาพที่ 4-7	นำเส้นใยกัญชงมาผูกต่อกันเป็นเส้นยาว	54
ภาพที่ 4-8	นำเส้นกัญชงที่ได้เป็นเส้นยาวๆมาพันเก็บไว้	54
ภาพที่ 4-9	เครื่องปั่นด้าย	55
ภาพที่ 4-10	ที่ปั่นด้ายใส่แกนสำหรับทอ	55
ภาพที่ 4-11	หูกทอผ้า	55
ภาพที่ 4-12	การทอผ้าด้วยหูกทอผ้าใยกัญชง	56
ภาพที่ 4-13	ผ้าใยกัญชงที่ทอเสร็จแล้ว	56
ภาพที่ 4-14	เครื่องรีดผ้าใยกัญชงให้เรียบ	57
ภาพที่ 4-15	เทียนขี้ผึ้งสำหรับเขียนลาย	57
ภาพที่ 4-16	ปากกาเขียนเทียน	58
ภาพที่ 4-17	ปากกาเขียนเทียนขนาดต่างๆ	58
ภาพที่ 4-18	ภาชนะและเตาสำหรับต้มเทียน	58
ภาพที่ 4-19	ผู้เชี่ยวชาญขีดเส้นขนานบนผืนผ้า	59
ภาพที่ 4-20	ทำการขีดตารางสี่เหลี่ยมจตุรัส	59
ภาพที่ 4-21	การใช้ปากกาเขียนลายลงบนผ้าด้วยขี้ผึ้ง	60
ภาพที่ 4-22	ผ้าที่เขียนลายด้วยปากกาเขียนเทียนแล้ว	60
ภาพที่ 4-23	ผ้าที่เขียนลายเสร็จแล้ว ลายเข้	60

สารบัญตารางและรูปภาพ (ต่อ)

	หน้า	
ภาพที่ 4-24	ผ้าที่เขียนลายเสร็จแล้ว ลายคยมัวขจี	61
ภาพที่ 4-25	ผ้าที่ย้อมสีครามเสร็จเรียบร้อยแล้ว	61
ภาพที่ 4-26	ผ้าที่ย้อมสีครามเสร็จเรียบร้อยแล้ว อีกลายหนึ่ง	62
ภาพที่ 4-27	การนำเศษผ้าชิ้นเล็กๆมาเย็บแปะบนผ้าเขียนลายเขียน	62
ภาพที่ 4-28	ผ้าเขียนลายเขียนที่ตกแต่งด้วยแถบผ้าและเศษผ้าสี	62
ภาพที่ 4-29	ลายก้นหอย	64
ภาพที่ 4-30	ลายก้นหอย 4 หอย	64
ภาพที่ 4-31	ลายก้นหอย 8 หอย	64
ภาพที่ 4-32	ลายตีนไก่	65
ภาพที่ 4-33	ลายเล็บหมู	65
ภาพที่ 4-34	ลายรอยเท้าหมู	65
ภาพที่ 4-35	ลายผีเสื้อ	66
ภาพที่ 4-36	ลายผีเสื้อแบบใหม่	66
ภาพที่ 4-37	ลายลูกบิด	66
ภาพที่ 4-38	ลายรากไม้	67
ภาพที่ 4-39	ลายดอกเข้า	67
ภาพที่ 4-40	ลายดอกคณฑล	67
ภาพที่ 4-41	ลายดอกผักกาด	68
ภาพที่ 4-42	ลายดอกทานตะวัน	68
ภาพที่ 4-43	ลายช่อดอกไม้	68
ภาพที่ 4-44	ลายดอกกุหลาบ	69
ภาพที่ 4-45	ลายดอกไม้ลายใหม่	69
ภาพที่ 4-46	ลายดอกไม้ลายใหม่อีกลายหนึ่ง	69
ภาพที่ 4-47	ลายดอกไม้	69
ภาพที่ 4-48	ลายดอกสี่เหลี่ยม	70
ภาพที่ 4-49	ลายกากระบา	70
ภาพที่ 4-50	ลายดอกเหลี่ยมกับเหลี่ยมจีน	70
ภาพที่ 4-51	ลายดาว	
ภาพที่ 4-52	ลายกั้งหัน	
ภาพที่ 4-53	ลายจับมือ	

สารบัญตารางและรูปภาพ (ต่อ)

	หน้า	
ภาพที่ 4-54	ลายก้นหอย ลายสามเหลี่ยมและลายดาว	72
ภาพที่ 4-55	ลายก้นหอยกับลายดาว	72
ภาพที่ 4-56	ลายดอกเข้าและลายจับมือ	73
ภาพที่ 4-57	ลายดอกกับลูกเปิด	73
ภาพที่ 4-58	ชุดม้งเป็นชุดที่สวยงาม	74
ภาพที่ 4-59	ผู้หญิงจากชุมชนหนองหอยแต่งชุดม้งเพื่อร่วมงานประเพณีปีใหม่ม้ง	75
ภาพที่ 4-60	เสื้อของผู้หญิงม้งด้านหน้า	76
ภาพที่ 4-61	เสื้อของผู้หญิงม้งด้านหลัง	77
ภาพที่ 4-62	ผ้าประดับเสื้อด้านหลัง	77
ภาพที่ 4-63	ผู้หญิงม้งวัยสาวมักสวมเครื่องประดับเงิน	78
ภาพที่ 4-64	เครื่องประดับเงินสำหรับสวมที่คอ	78
ภาพที่ 4-65	การใช้ด้ายเนาเพื่อทำให้จับผ้าอยู่ตัว	79
ภาพที่ 4-66	กระโปรงที่ใช้ด้ายเนาทั้งตัว	79
ภาพที่ 4-67	กระโปรงม้งและผ้าปิดด้านหน้าอันงดงาม	80
ภาพที่ 4-68	ผ้าคาดทับเอว (ตือชเย)	80
ภาพที่ 4-69	ผ้าคาดทับเอวที่ห้อยลงมาด้านหลัง	81
ภาพที่ 4-70	ผู้วิจัยกับชุดม้ง	81
ภาพที่ 4-71	ผู้วิจัยกำลังสัมภาษณ์ป้าห่มาย	82
ภาพที่ 4-72	เสื้อม้งชายสำหรับใส่ทั่วไป	83
ภาพที่ 4-73	เสื้อม้งชายสำหรับโอกาสพิเศษ	83
ภาพที่ 4-74	กางเกงม้งชาย	84
ภาพที่ 4-75	ผ้าผูกเอว (ลั้ง)	84
ภาพที่ 4-76	ผ้าผูกเอว (ลั้ง)	85
ภาพที่ 4-77	ผ้าผูกเอว (ลั้ง)	85
ภาพที่ 4-78	เด็กชายม้งสวมชุดประจำเผ่า	86
ภาพที่ 4-79	ชาวเมืองชายแต่งชุดม้งครบเครื่อง	86
ภาพที่ 4-80	ชุดม้งชายที่สวมใส่อยู่บ้านตามปกติ	87
ภาพที่ 4-81	แม่บ้านชาวเมืองทำงานบ้าน	88
ภาพที่ 4-82	ผู้สูงวัยชาวเมืองให้สัมภาษณ์	89
ภาพที่ 4-83	ผู้ชายชาวเมืองกำลังจะออกไปทำงานในไร่	89

สารบัญตารางและรูปภาพ (ต่อ)

	หน้า	
ภาพที่ 4-84	หญิงสาวชาวม้งสวมใส่ชุดใหม่ไปร่วมงานประเพณีปีใหม่ม้ง	92
ภาพที่ 4-85	ผู้หญิงม้งหลากหลายสวมใส่ชุดใหม่ไปร่วมงานประเพณีปีใหม่ม้ง	92
ภาพที่ 4-86	เจ้าบ่าวและเจ้าสาวชาวม้ง	93
ภาพที่ 4-87	พ่อแม่เจ้าบ่าวกำลังรับไหว้เจ้าบ่าว	93
ภาพที่ 4-88	ความแตกต่างระหว่างกระโปรงสำหรับใส่ปกติกับสำหรับใส่ตอนตาย	94
ภาพที่ 4-89	ลายดอกไม้ที่ดัดแปลงใหม่	95
ภาพที่ 4-90	การนำผ้ามาใส่กรอบเพื่อตกแต่งสถานที่	96
ภาพที่ 4-91	ผ้าปักลูกแก้วไปตกแต่งกระเป๋ากัน	96
ภาพที่ ก-1	ป้ายบอกทางเข้าโครงการหลวงหนองหอย	107
ภาพที่ ก-2	พื้นที่บริเวณชุมชนหนองหอยเก่า	107
ภาพที่ ก-3	พื้นที่ทำไร่ของชาวม้งในชุมชนหนองหอย	107
ภาพที่ ก-4	ชาวม้งในชุมชนหนองหอยเดินไปทำไร่	108
ภาพที่ ก-5	บรรยากาศวันเปิดเวทีชุมชน	108
ภาพที่ ก-6	ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มสตรีชาวม้ง	108
ภาพที่ ก-7	การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำหลักสูตรสาระการเรียนรู้ ครั้งที่ 1	109
ภาพที่ ก-8	คณาจารย์โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ 2 เข้าร่วมประชุม	109
ภาพที่ ก-9	การประชุมจัดทำหลักสูตรร่วมกับคณะครูฯ ครั้งที่ 2	110
ภาพที่ ก-10	หัวหน้าโครงการฯ กล่าวเปิดการประชุม	110
ภาพที่ ก-11	ผู้วิจัยทำงานร่วมกับอาจารย์จากโรงเรียนฯ	111
ภาพที่ ก-12	ผู้วิจัยนำเสนอผลงานวิจัย	111
ภาพที่ ก-13	เอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์โครงการวิจัย	112